

Mads Lidegaard:

Tradition og udvikling

- to livsformer.

111 sider. Schultz' forlag. 1970.

boganmeldelse

Forfatteren: Mads Lidegaard er født i 1925, er uddannet som præst, har en årrække virket som lærer og præst i Grønland, har desuden haft studierejser til Nordamerika og Afrika, og er i dag ansat som lærer ved Krogerup Højskole.

Som titlen antyder er bogen en analyse af på den ene side det traditionsbundne, statiske samfund, som vi finder dem overalt i u-landene og dermed også her på Grønland, og på den anden side den vestlige, såkaldt civiliserede, materialistiske verden - samt en sammenligning af disse.

Et af de største og mest habløse problemer, den vestlige verden står overfor i dag, er problemerne omkring u-landene. Hvert år drager en mængde idealistiske mennesker af sted som u-landsfrivillige; der sendes enorme masser af fødevarer og præservativer til de forskellige udviklingsområder, der bygges hospitaler og skoler - og efterhånden får vi da sikkert også lært de "stakler" at læse og skrive og i det hele taget sætte pris på "denne verdens goder"!

Og det er her Mads Lidegaard sætter spørgsmålstegn. Med hvilken ret bryder vi "hvide" ind i disse folkeslags livsform og med vold og magt pådutter dem den, vi synes er den eneste saliggørende? Gør vi ikke mere skade end gavn ved at rive dem ud af deres

cirkeltilværelse, som han kalder det - og hvad er det, der fra starten har ført os til denne handling? Lad os prøve at se på de to vidt forskellige samfundssystemer - det traditionsbundne og det stræbende.

En stammes tilværelse består af evige gentagelser. Fødsel, pubertet, manddom og død følger på hinanden. Man forventer ikke mere af tilværelsen end at kunne klare til dagen og vejen, og skulle selv det slå fejl, ja, så har skæbnen været én ugunstig og det står ikke til mennesket at sætte sig op mod skæbnen endsige guderne. Man tager, hvad der kommer! Der er, som allerede Prædikeren siger det: Intet nyt under solen. En afrikansk præsident har i nyere tid givet et rammende udtryk for den reaktionære holdning, der møder det stræbende samfund i u-landene, idet han siger: "Hil den, som aldrig har tæmmet noget, opfundet noget, udforsket noget!"

Det er dette samfund, Mads Lidegaard kalder for cirkelsamfundet sammenlignet med vores eget, som nærmest må symboliseres ved en ret, opadstigende linie. Det gælder her om at nå så meget i livet, blive til noget. Vi kender alle sætningen: Livet er jo så kort! Det gælder for os, om bestandigt at nå videre, gøre fremskridt, stræbe fremad. Vores livsfilosofi er stræben! Jvfr. Goethes Faust: Wer immer

strebend sich bemüht, den können wir erlösen; den som altid anstrenger sig for at stræbe, ham kan vi frelse!! Det gælder for os om altid at vælge det mest fordelagtige, og vi martres hele livet af den tanke: Har jeg nu valgt det bedste - en problemstilling som ikke kendes i de primitive samfund. Man får tildelt så og så meget -eller lidt- af skæbnen. F.eks. ser vi med bestyrtelse på, hvordan man i visse samfund får tildelt en kone uden så meget som at have set hende forinden - men er den ikke mere lykkelig, som sættes ud over et set fra vor side så vigtigt valg, og dermed heller ikke har mulighed for at fortryde, spørger bogen.

Endelig kommer bogen ind på det skel, der findes mellem generationerne i vort samfund. Hos os sættes ungdommen meget højt. Det er den, der skal fortsætte, hvor de ældre slap, den der skal stræbe videre mod det ukendte mål! (For Faust var det den sande erkendelse, for os er det vel universets erobring!!) De gamle derimod kan ikke følge med længere, de kommer på aftægt eller alderdomshjem, hvor de så ellers kan vente på afslutningen! De har udført deres del - de er udtjente!! Lige modsat er det i cirkelsamfundet. Her er det de gamle, der bestemmer - de har erfaringen, de kender livets vilkår. Man lytter til de ældres råd og man viser dem dyb respekt.

Bogen er ikke noget angreb på u-lands-hjælp som sådan, den er der i høj grad brug for. Men den stiller et spørgsmål om måden, vi hjælper på, således at vi ikke blot overfører vores teknokrati og vores livssyn til u-landene, men også forstår at bibeholde deres egen kultur, og bogen slutter:

"Når vi er blevet til det, vi er, skyldes det ikke blot den tekniske udvikling, vi har gennemgået, men også de andre faktorer, som er nævnt i denne bog: Vores religiøse, ideologiske og historiske og kulturelle baggrund. Derfor må vi også aflægge den forestilling, at de nye folk må blive ganske som vi selv for at kunne fordoje teknikken. Også de har særlige forudsætninger, som i forholdet til de tekniske fænomener giver helt andre og nye kombinationsmuligheder, som vi aldrig har kendt.

Det kunne gå sådan, at den ny verden lærte os, at det er muligt at forene teknik og materiel velstand med menneskelig varme og tryghed."

Det er en bog, skrevet af en forfatter med de allerbedste forudsætninger for behandling af netop disse problemer. Problemer, som må interessere enhver, som har blot en lille smule interesse i den verden, vi lever i, denne den bedste af alle verdener.

-ebf-

Ja, sagde den skrappe sergent til den menige. - Jeg går ud fra, at nu når De har forladt hæren, vil De bare gå og vente på min død, så De kan komme og spytte på min grav!

Ikke mig, sergent, svarede den menige. Så snart jeg er sluppet væk herfra, vil jeg aldrig stå i geled igen!